

Behoeften van
honden en katten in de stad
wat betreft dierenwelzijn

STUDIEDAG:
DIERENWELZIJN IN STEDELIJK GEBIED
Leefmilieu Brussel
16 december 2015

Noot: afbeeldingen werden wegens copyright uit de presentatie verwijderd

Dierenwelzijn begrijpen

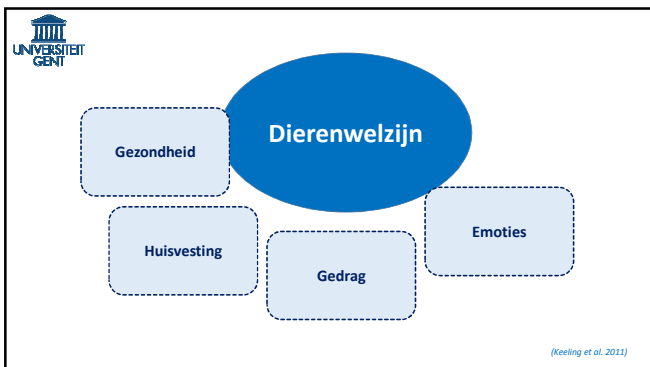
(John Godfrey Saxe)

- Invalshoek voor dierenwelzijn: invloed van achtergrond (Buckland et al. 2013)

Dierenartsen > overheid, industrie, vzw + assistenten

Educatie > dierenartsen + assistenten

EARTH ANIMAL WELFARE COUNCIL
PRESS STATEMENT
December 5, 1979

De Vijf Vrijheden

Gezondheid	Huisvesting	Gedrag	Emoties

- Vrij zijn van pijn, verwondingen en ziekte
- Vrij zijn van ongemak
- Vrij zijn van honger en dorst
- Vrij om normaal gedrag te vertonen
- Vrij zijn van vrees en stress

- Geïntegreerd in de wetgeving van diverse landen
  - Costa Rica: Animal Welfare Act 1994 (Art. 3)
  - Nieuw-Zeeland: Animal Welfare Act 1999 (Sect. 4)
  - Verenigd Koninkrijk: Animal Welfare Act 2006 (Sect. 9)
  - Nederland: Wet Dieren 2013 (Art. 1.3, §3)

KB 14 augustus 1986: Wet betreffende de bescherming en het welzijn der dieren

Art. 4 §1

“Ieder persoon die een dier houdt, verzorgt of te verzorgen heeft, moet de nodige maatregelen nemen om het dier een in overeenstemming met zijn aard, zijn fysiologische en ethologische behoeften, zijn gezondheidstoestand en zijn graad van ontwikkeling, aanpassing of domestikatie, aangepaste voeding, verzorging en huisvesting te verschaffen.”

- Vrij zijn van **pijn**, **verwondingen** en **ziekte**
- Vrij zijn van **ongemak**
- Vrij zijn van **honger** en **dorst**
- Vrij om **normaal gedrag** te vertonen
- Vrij zijn van **vrees** en **stress**

- Dierenwelzijn:
  - Toestand van het dier zoals deze wordt ervaren door het dier
- Dus:
  - Vermijden van (langdurig) negatieve ervaringen
  - Bevorderen van positieve ervaringen

(Keeling et al. 2011)

Welzijn van hond en kat

- Behoeften voor goed welzijn variëren niet vanuit het standpunt van het dier
- Deze behoeften zijn onafhankelijk van een al dan niet verstedelijkte context

Gezondheid, voeding en huisvesting

- Voor **kat** en **hond**
  - Voedsel en water
  - Veilige (rust)plaatsen, thermisch comfortabel, bewegingsvrijheid
  - Diergeneeskundige zorgen (curatief én preventief)
- Genetische impact op het risico voor medische aandoeningen
  - Doordacht kweekbeleid

Gedrag

- Voor **kat en hond**
  - Doordacht kweekbeleid (van Rooy et al. 2014)
  - Aandacht voor de ontwikkeling van een dier
    - **Socialisatie:**
leren over de eigen soort en andere soorten waarmee samengeleefd wordt
    - **Leren over de omgeving:**
verschillende omgevingsprikkels ervaren en hiermee leren omgaan
  - Om te kunnen functioneren in een maatschappij van mensen en dieren
    - Zonder bang of angstig te zijn
    - Zonder overlast te bezorgen (bvb. agressie, blaffen bij afwezigheid eigenaar)

Gedrag kat

- **Binnenhuiskat**
  - Stress door omgevingsfactoren (intern of extern aan de woning)
- Indien meerdere katten in huis:
  - Stress indien toegang belemmerd wordt tot eet- en drinkplaats, rustplaats en kattenbak
- Kan de eigenaar het gedrag van de kat(ten) correct interpreteren? (Rodan and Heath 2015)

- Positief contact met mensen is belangrijk als verrijking
- Voorspelbaarheid van en controle over fysieke en sociale omgevingsstimuli

(Rochlitz 2005)

100 % binnenhuiskat of ook buitenkat?

Voordelen indoorkat • Geen risico op aanrijding • Geen risico op ergens vast geraken • Geen risico op gevechten met vreemde katten • Minder risico op ziekten (bv. FIV) • (Geen predatie van lokale fauna)	Nadelen indoorkat • Tegemoetkomen aan hoog-gemotiveerde gedragingen is moeilijker • Meer risico op verveling en ontwikkelen gedragsproblemen • Bepaalde medische aandoeningen zijn geassocieerd met 100 % indoor leven • Meer risico op ongeluk in huis

(Amat et al. 2009, Buffington 2002, Baker et al. 2005, Nastali et al. 2005, Rochlitz 2005, Jongman 2007)

- Toegang tot tuin
- Toegang tot openbare weg

Gedrag hond

- **Hond** in huis
  - Interactie met mensen en/of andere dieren (honden en/of andere)
  - Bang wanneer alleen gelaten (ev. onzindelijkheid, vernielen en/of blaffen)
  - Verveling
  - Kan de eigenaar het gedrag van de hond correct interpreteren?

(Naar: BSAVA Manual of Canine and Feline Manual of Behavioural Medicine (2002))

- **Hond** in de tuin

Noodzakelijke voorwaarden

- Kennis
  - Educatie van alle betrokkenen:
    - kweker, handelaar, eigenaar, inspecteur dierenwelzijn...
- Motivatie
  - voordeel voor eigenaar
  - empathie

(Signal and Taylor 2007)

Uitdagingen en (mogelijke) oplossingen in de stad

Is er een basis voor een verschil?

- Mensen lijken anders om te gaan met dieren in ruraal versus stedelijk gebied
  - Vergelijkend onderzoek in Kroatië (Baranyikova et al. 2006)
- Eigenaars van katten in steden gingen proportioneel meer
  - Tegen hun kat praten
  - Toelaten dat hun kat het meubilair gebruikte
  - Toelaten dat hun kat mee in bed slaapt
  - De verjaardag van hun kat vieren

Uitdagingen in de stad (1 van 3)

- **Kat en hond:**
  - Kleinere oppervlakte van de behuizing
    - Moeilijker om binnenshuis (of in een tuin) te voldoen aan de behoeften van kat en/of hond
  - Meer verkeer
    - Groter risico op aanrijdingen van vrijlopende dieren
  - Meer hoge gebouwen / flatgebouwen
    - **High-rise syndrome** = letsels veroorzaakt door val van meer dan twee verdiepingen hoog
    - Vooral **katten** (Vnuk et al. 2004, Merbl et al. 2013), maar ook **honden** (Gordon et al. 1993)
    - Meer voorkomend bij warm weer

Uitdagingen in de stad (2 van 3)

- **Honden:** beperkter aanbod aan groene zones
  - Aangename plaatsen om te wandelen met een hond
  - Te hoge densiteit van honden/wandelaars
  - Beperkt aantal of totaal gebrek aan plaatsen waar honden los mogen lopen
- Samenleven van mensen en dieren, bij een hogere densiteit
  - Risico op conflict tussen mensen

Uitdagingen in de stad (3 van 3)

- Overlast door **honden**
  - Blaffen
  - Agressie naar mensen of dieren
  - Uitwerpselen op de openbare weg die niet opgeruimd worden
- Overlast door **(zwerf)katten**
  - Ontsnappende binnenhuiskatten
  - Buitenkatten / zwerfkatten
    - Behoeften doen in tuinen / parken
    - Vuilzakken open krabben

Mogelijke oplossingen (1 van 3)

- Educatie van eigenaars
  - Houden van dieren op beperktere oppervlaktes (hond / kat)
  - Voor- en nadelen om katten al dan niet vrij te laten rondlopen
  - Veiligheidsmaatregelen voor kat en hond op hoogten (high-rise syndrome)
- Identificatie en registratie van **honden en katten**
  - Database management
- **Zwerfkatten**
  - Sterilisatiebeleid voor het indijken van de populatie
  - Voederplaatsen
  - Diergeneeskundige zorgen

(Porters et al. 2014a, 2014b, 2015)

Mogelijke oplossingen (2 van 3)

- **Plannen** voor het samenleven van mensen met én zonder dieren
  - Verhuurders van huizen / appartementen
    - <http://www.petadvisorycommittee.org.uk/>
  - Ruimtelijke ordening / developers
    - Steve Jenkinson (UK)

Mogelijke oplossingen (3 van 3)

- Ideeën aangebracht en gedragen door bevolking

Besluit

- Welzijn vanuit het standpunt van het dier
  - Onderbouwd via wetenschappelijk onderzoek
- Welzijnsbehoeften van een dier staan op zichzelf los van het kader van ruimtelijke ordening
- Aanpak is **wél** contextafhankelijk
  - Educatie
  - Sensibilisering (motiveren)
  - Planning

Q&A

Prof. dr. Christel Moons
Christel.Moons@UGent.be

Referenties

- Amat M, de la Torre JLR, Fatjo J, Mariotti VM, Van Wijk S and X Manteca. 2009. Potential risk factors associated with feline behaviour problems. *Applied Animal Behaviour Science*, 121, 134-139.
- Baker PJ, Bentley AJ, Ansell RJ and S Harris. Impact of predation by domestic cats *Felis catus* in an urban area. *Mammal Rev.* 35:302-312.
- Baranyiova E, Holub A, Tyrlik M, and Volfova M. 2006. Cats in Czech Rural and Urban Households. *Acta Veterinaria Brno*, 75:411-417.
- Buckland EL, Whiting MC, Abeyesinghe SM, Asher L, Corr S and CM Wathes. 2013. A survey of stakeholders' opinions on the priority issues affecting the welfare of companion dogs in Great Britain. *Animal Welfare*, 22:239-253.
- Buffington CAT. 2002. External and internal influences on disease risk in cats. *Journal of the American Veterinary Medical Association*, 220, 994-1002.
- Gordon LE, Thacher C and A Kapatkin. 1993. High-rise syndrome in dogs: 81 cases (1985-1991). *Journal of the American Veterinary Medical Association*, 202:118-122.
- Heath S. 2014. Gedragsproblematiek bij de kat. *IPV Diergeneeskunde, UGent*. 20/3/2014.
- Jongman E. 2007. Adaptation of domestic cats to confinement. *Journal of Veterinary Behavior*, 2:193-196.
- Keeling LJ, Rushen J and UH Duncan. 2011. Understanding Animal Welfare. In: *Animal Welfare*, Eds. Appleby MC, Mench JA, Olsson IAS, and BO Hughes. CAB International, Oxfordshire, UK.

Referenties

- Merbl Y, Milgram J, Moed Y, Bibring U, Peery D, Aroch I. 2013. Epidemiological, Clinical and Hematological Findings in Feline High Rise Syndrome in Israel: A Retrospective Case-Controlled Study of 107 Cats. *Israel Journal of Veterinary Medicine*, 68:28-37.
- Natoli E., Say L., Cafazzo S., Bonanni R., Schmid M. & Pontier D. 2005. Bold attitude makes male urban feral domestic cats more vulnerable to Feline Immunodeficiency Virus. *Neuroscience and Biobehavioral Reviews*, 29, 151-157.
- Porters N, Polis I, Moons CPH, Duchateau L, Goedhals K, Huyghe S, De Rooster H. 2014a. Prepubertal gonadectomy in cats: different surgical techniques and comparison with gonadectomy at traditional age. *Veterinary Record*, 175:223-227
- Porters N, De Rooster H, Verschueren K, Polis I, Moons CPH. 2014b Development of behavior in adopted shelter kittens after gonadectomy performed at an early age or at a traditional age. *Journal of Veterinary Behavior - Clinical Applications and Research*, 9:196-206
- Porters N, De Rooster H, Moons C, Duchateau L, Goedhals K, Bosmans T, Polis I. 2015 Prepubertal gonadectomy in cats: different injectable anaesthetic combinations and comparison with gonadectomy at traditional age. *Journal of Feline Medicine and surgery*, 17:458-467
- Rochlitz J. 2005. A review of the housing requirements of domestic cats (*Felis silvestris catus*) kept in the home. *Applied Animal Behaviour Science*, 93, 97-109.
- Rodan I and S Heath. 2015. *Feline Behavioural Health and Welfare*. Saunders, pp. 480.
- Signal TD and Taylor N. 2007. Attitude to Animals and Empathy: Comparing Animal Protection and General Community Samples. *Anthrozoös*, 20:125-130.

Referenties

- Van Rooy D, Arnott ER, Early JB, McGreevy P and CM Wade. 2014. Holding back the genes: limitations of research into canine behavioural genetics. *Canine Genetics and Epidemiology*, 1, doi: 10.1186/2052-6687-1-7.
- Vnuuk D, Pirkić B, Matićić D, Radišić B, Stejskal M, Babić T, Kreszinger M, Lemo N. 2004. Feline high-rise syndrome: 119 cases (1998-2001). *Journal of Feline Medicine and Surgery*, 6, 305e312.